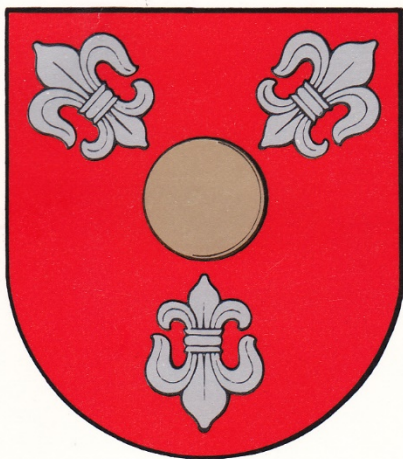

Egon Funch

GULDKUGLEN OG LILJERNE

Historien bag Glostrup kommunes våben

HISTORISK SELSKAB

Udgivet af
**HISTORISK SELSKAB FOR GLOSTRUP, BRØNDBY
ALBERTSLUND OG VALLENSBÆK**
med støtte fra Glostrup kommune
1978

GULDKUGLEN OG LILJERNE

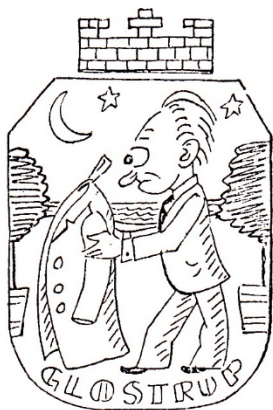
Historien bag Glostrup kommunes våben

Af Egon Funch

Det lykkedes aldrig den tyske besættelsesmagt at få bugt med det danske humør. Den skjulte satire blev et af de mere stilfærdige våben mod de ubudne gæster. Selv den forsigtigste hentydning skulle nok blive forstået — og applauderet.

Ved juletid 1940 blev den populære humørspreder Blæksprutten sendt på markedet. Af hensyn til forholdene skete det under mottoet: „Vi tier stille med, hvad vi véd“. Mørklægning, luftalarmer, spildindsamling samt hamstring af brændenælder var blandt de emner, der behandledes. Også brændselsmanglen var oplagt stof. Blæksprutten skrev: „Tørv består som bekendt af 60 pct. vand, 40 pct. fortjeneste og 20 pct. oldtidsminder.“

I den respektløse omtale af årets store og små begivenheder var der blevet plads til følgende lille indslag:¹⁾

Naar der Heraldikkes —

Glostrup Kommune har faaet et Byvaaben, som Heraldikerne har haft mange Kvaler med at finde ud af. Da det ikke var muligt at passe flakte Ørne, opgaende Sole eller sværtbevæbnede Løver ind i Vaabnet, fik man endelig den Idé at dele Byens Navn i Glo og Strop — og straks havde man et baade dekorativt og karakteristisk Vaaben.

Blæksprutten havde ret i, at det ikke havde været nemt at finde frem til et egnet våben. Initiativet blev i 1937 taget af

magister Grunddal Sjallung, Heraldisk Institut. Efter at kommunen havde erklæret sig interesseret i instituttets bi-stand, udarbejdede Sjallung en række udkast, hvori det ikke skortede på opfindsomhed. Det første udkast viste en murgavl med en gotisk portal, ledsaget af tre røde roser. Murgavlen hentydede til Glostrup som „hovedbyen“ og de tre roser til landsbyerne Ejby, Hvissinge og Avedøre, der dengang var ret typiske landbrugs- og gartneribyer.

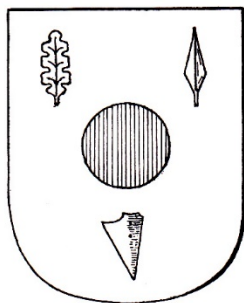
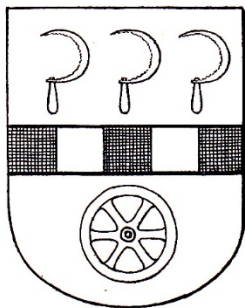
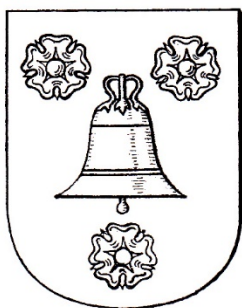
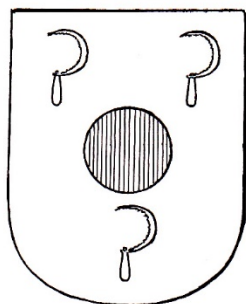
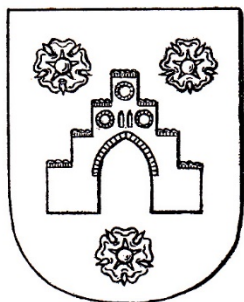
Allerede det andet udkast mindede lidt om det, der senere blev antaget. Glostrup tænktes symboliseret ved en rød eller gylden kugle eller skive. Magister Sjallung skrev herom: „Det gamle navn Glostorp, d. v. s. Glo's Torp, må hentyde til et gammelt mandsnavn Glo, der antagelig er beslægtet med det gamle ord „glo“ for en „glød“ (både bogstaveligt og i betydningen „iver“ o. s. v.), og som derfor med lidt god vilje kan antydes ved en „gloende“ kugle, en sol ell. lign.“ I udkastet omgaves denne varme kugle af tre kornsegl som symbol på landsbyerne.

Udkastene indeholdt i øvrigt et veritabelt overflødigheds-horn af heraldiske symboler, der kunne vælges imellem. I flæng kan nævnes: en bjælke (hentydning til landets første jernbane, der gik gennem Glostrup), et egeblad (naturligvis Ejby, som kommunen endnu i 1937 stavede Egby) og et hvæsetræ (stavemåde 1317: Hvæssinge!). Desuden var der svinghjul, lancespids, sværd, dunhammer, plovjern og adskillige andre spændende ting, som det vil føre for vidt at komme nærmere ind på.

Intet af udkastene fandt imidlertid nåde for sognerådets øjne.

Fra privat side kom et særpræget forslag. „Glostrups symbol er tårnet,“ skrev indsenderen. „Det har fra de ældste tider været symbolet på byen med dens håndværk, handel og industri.“

Retfærdigvis må det indrømmes, at alle trafikanter gennem

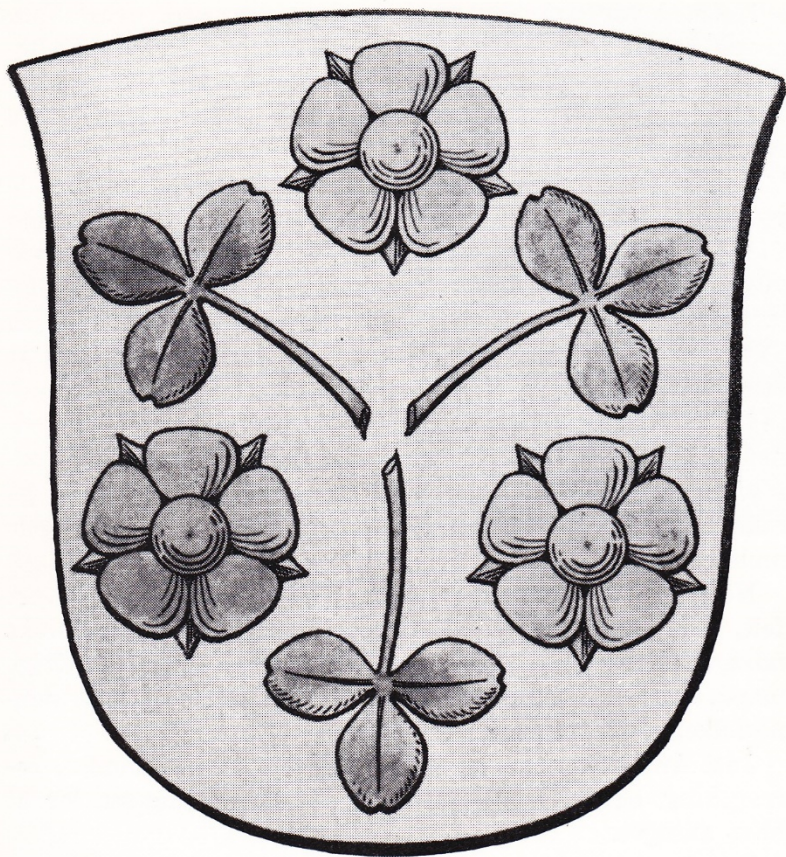
Fem af magister Sjallungs udkast. I midten bemærkes en klokke, der naturligvis bentyder til Glostrup som kirkebyen. Nederst til venstre ses den bjælke (i sort og sølv), der skulle symbolisere jernbanen. Nederst til højre et egeblad (for Ejby), en lansespids (for Hvissinge) og et plovjern (for Avedøre). De to sidstnævnte motiver sigter til, at bynavnet Hvissinge måske kunne have noget at gøre med ordet »hvas« og Avedøre med ordet »odel« (gods, arvejord) — tolkninger, der næppe holder stik.

Glostrup kender dette tårn. Det er så gammelt i stilen, at man ikke ville blive forbavset, hvis en lille graciøs borgfrøken viste sig i et af de små vinduer for at sende et diskret fingerkys til troubadouren nede på fortovet. Desværre må alle romantiske drømme vige for den prosaiske kendsgerning, at dette bygningsværk „fra de ældste tider“ såmænd bare er et kommunalt vandtårn fra 1905. Forslaget om at anbringe det i byvåbenet kunne vanskeligt tages alvorligt.

Åbenbart stod man på bar bund. Det var nødvendigt at gå i tænkeboks.

Den mand, man sendte ind i boksen, var ingen ringere end statens heraldiske konsulent, arkivar Poul Bredo Grandjean (1880—1957), der havde et betydeligt forfatterskab om heraldiske emner bag sig, og som bl. a. havde givet udkast til våbener for samtlige danske amter. I en samtale med repræsentanter for kommunen i oktober 1938 lovede han at udarbejde et forslag til kommunevåben. Resultatet blev et nydeligt udkast til et våben med tre røde roser og tre grønne kløverblade i et felt af sølv. Sognerådet fandt forslaget smukt, men kunne ikke acceptere det. Symbolikken i Grandjeans udkast pegede på en kommune med landbrug og havebrug som hovederhverv. Sognerådet ønskede imidlertid også håndværket symboliseret, hvilket Grandjean ikke kunne imødekomme. Der kunne selvsagt gives udtryk for det enkelte håndværk, men ikke for samtlige håndværk under ét. Man kom ikke videre ad denne vej.

Den utrættelige magister Sjallung havde imidlertid ikke opgivet ævred. Han havde under fornyede studier fæstet sig ved, at kommunens navn tidligere var blevet stavet Globstorp, altså Glob's By. Det lille „b“ gjorde udslaget, idet der kunne hentydes til dette ejendommelige mandsnavn ved en globe (en kugle). De tre mindre byer skulle så symboliseres af franske liljer, idet de roser, der var anvendt i nogle af de tidligere udkast, ikke godt kunne anvendes sammen med en kugle på grund af ligheden mellem disse figurer.

Arkivar Grandjeans smagfulde udkast, som han i overensstemmelse med heraldiske udtryksmåde beskrev således: tre røde roser, hvorimellem tre grønne kløverblade med indadvendte stilke i sølvfelt.

Hermed var den lille gordiske knude hugget over. Man havde fundet frem til det våben, der blev det endelige. Alle-rede et par uger efter godkendte kommunalbestyrelsen i princip-pet det nye udkast. Kun en enkelt lille ændring blev senere foretaget.

I mellemtiden var der imidlertid en anden mand, der havde været i tænkeboks. Det var billedhuggeren Just Andersen (1884—1943), hvis arbejder i tin og andre metaller havde vundet ham international anerkendelse²). Han boede i Glostrup og satte pris på byen. Sognerådsformand Vald. Hansen havde et stykke tid forinden bedt ham gøre et forsøg på at løse opgaven. Just Andersen tog denne alvorligt og fremsendte tre udkast, der alle havde milepælen ved kirken som hoved-motiv. Han pegede på, at netop den korte afstand til hoved-staden havde gjort Glostrup til en eftertragtet milepæl på mange gartneres livsvej. „Den korte afstand og den gode muld er to gode forbundsfæller,“ skrev han.

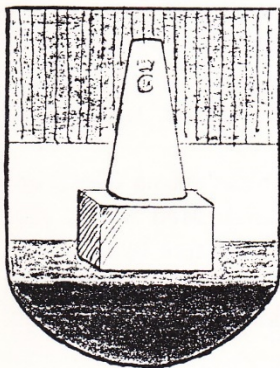
Nederst i våbenskjoldet tænkte Just Andersen sig et sort felt, som skulle angive „Glosemosen“, der efter gamle folks udsagn skulle have givet byen navn. Som den fornuftige mand, han var, tog Just Andersen dog forbehold over for den-ne folkelige formodning.

Just Andersens forslag indløb for sent til at komme i be-tragtning, og det havde næppe haft mange chancer for at blive antaget.

Den 9. august 1940 godkendte indenrigsministeriet det nye kommunevåben. Den officielle beskrivelse lød: „En guld-kugle omsat af tre som et gaffelkors stillede, indadvendte sølv-liljer i rødt felt“. Godkendelsen blev efter gældende prak-sis meddelt efter brevveksling med amtmanden og statens he-raldiske konsulent. Det har nok været med lidt blandede følel-ser, at P. B. Grandjean, der havde fået sit eget forslag forkas-tet, måtte give grønt lys for guld-kuglen og liljerne.

Det kan altså konstateres, at Blæksprutten ikke var helt på

Billedhuggeren Just Andersen var en markant skikkelse i Glostrup. Det var naturligt at bede ham prøve kræfterne på at skabe et kommunevåben.

Et af billedhuggeren Just Andersens udkast. Han tænkte sig, at milepælen skulle være i gråt eller sølv, og at de andre farver skulle være: blå (himlen), gult (de gyldne agre), grønt (de frodige kløvermarker) og sort (Glosemosen).

vildspor. Man delte virkelig byens navn i dets to bestanddele — ikke ligefrem „Glo“ og „Strop“, men „Glob’s“ og „Torp“. Og straks havde man, som Blæksprutten ganske rigtigt bemærkede, et både dekorativt og karakteristisk våben.

Som kuriosum kan nævnes, at Glostrups våben siden 1975 har en slags dobbeltgænger. Det er Børkop kommune, der har fået et våben, der ligner det glostrupske så meget, at Sven Tito Achen i Heraldisk Tidsskrift ligefrem har udtrykt betænkelighed ved, at to danske kommuner nu har våbener, der ikke er langt fra at være identiske³).

Det er blevet betvivlet, at bynavnet Glostrup skulle være udviklet af Globstorp⁴). Det må i hvert fald fæstholdes, at Glostrup efter al sandsynlighed er opkaldt efter sin grundlægger. Byen er formentlig opstået i det 12. århundrede, og stednavne, der endte på „torp“, havde dengang normalt et mandsnavn som første led⁵). Den senere forskning mener, at navnets oprindelige form ikke har været Glob, men det olddanske Gloir (i ejefald Glois-) — et navn, der antages at være en afledning af verbet gloa, „gløde“⁶). Pudsigt nok er vi altså på det nærmeste vendt tilbage til magister Sjallungs tidligere citerede antagelse af, at Glostrup har forbindelse med et mandsnavn Glo, som skulle være beslægtet med „glød“. Det var denne „glød“, Sjallung tænkte på at antyde ved en gløende — rød eller gylden — kugle. Om man herefter betragter kuglen i våbenskjoldet som en gylden globus (efter „Glob“) eller som et glødende himmellegeme (efter „glød“), er måske noget af en smagssag.

Vi kan altså være temmelig sikre på, at navnet på Glostrups grundlægger gemmer sig i kommunenavnet. Med ild og økse har han ryddet plads i skovtykningen til det nye bysamfund. Hans initiativ — og vel også hans lederevner — har gjort ham så respekteret blandt nybyggerne, at man har fundet det rimeligt at opkalde byen efter ham.

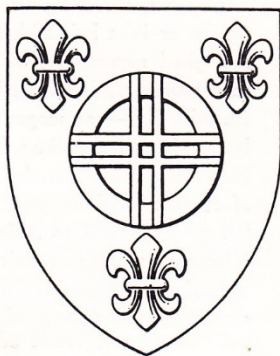

Det velkendte vandtårn ved Hoved-
vejen kom ikke ind i byvåbenet, selv-
om det faktisk blev foreslået. Havde
tårnet været en tilbagestående rest af
en gammel ridderborg, ville ideen have
været strålende, men virkeligheden er
ikke nær så romantisk. Som vandtårn
fungerer tårnet i øvrigt ikke længere,
men forhåbentlig får det lov at blive
stående som en dekorativ kulisse ved
den stærkt befærdede vej.

Tag ikke fejl! Dette er ikke Glostrups byvå-
ben, men Børkops!

Vandmøllehjulet i midten hentyder til Bør-
kop vandmølle, medens liljerne er et lån fra
Holmans herreds segl.

Ligheden mellem de to kommunevåbener er
så slående, at man må undre sig over, at den
jyske kommune har kunnet få det afbildede
våben godkendt.

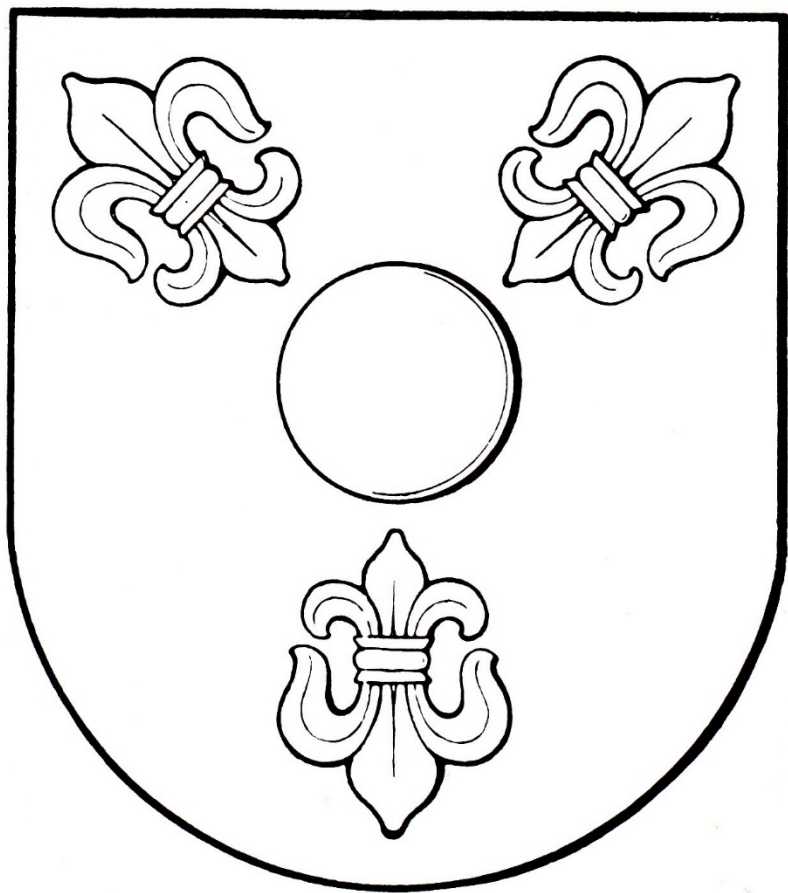

I året 1973 fremsatte kommunalreformkommissionen forslag om, at Glostrup og Brøndby kommuner skulle lægges sammen. Der fulgte en lang række forhandlinger, hvorunder Glostrup måtte kæmpe for sin eksistens som selvstændig kommune. En stærk lokal protestbevægelse tvang dog kommissionen til at lade forslaget falde. Glostrup kommune vedblev at bestå, men Avedøre måtte den 1. april 1974 afstås til Hvidovre.

Glostrups våben svarer således ikke længere til forholdene i dag. Men det ville være meningsløst at ændre våbenet, fordi der nu er en lilje for meget. Tværtimod vil Avedoreliljen til sene tider kunne tale sit tavse sprog om et tilhørsforhold, der gik helt tilbage til Valdemarstiden og først fik dødsstødet, da indenrigsministeriet den 6. juli 1973 tiltrådte kommunalreformkommissionens indstilling om, at Avedøreområdet skulle overføres til Hvidovre kommune.

Noter og henvisninger.

- 1) Tegningen, der gengives med venlig tilladelse fra Gyldendal, er usigneret, og det er ikke helt sikkert, hvem der har udført den. Forlaget har som en mulighed nævnt Herluf Jensenius (1888—1966), men formentlig kan der med større sandsynlighed peges på Chr. Hoff (1884—1964).
- 2) En udførlig — og meget positiv — biografi af Just Andersen findes i Weibachs Kunstnerleksikon, bd. 1 (1947), s. 34.
- 3) Heraldisk Tidsskrift, bd. 4, nr. 34 (oktober 1976). Børkops våben består af et gult vandmøllehjul mellem tre hvide liljer i rødt felt. I samme artikel giver Sven Tito Achen i øvrigt følgende moderniserede beskrivelse af Glostrups våben: »I rødt felt en gul kugle mellem tre hvide liljer, der peger udad.«. Denne definition må være rigtigere end den officielle. I ministeriets godkendelse stod der »indadvendte søvliljer«, men de tre blomster må vist siges at vende udad.

*Det endelige resultat: — et smukt og harmonisk kommunevåben.
Som bekendt er skjoldet rødt, kuglen af guld og liljerne af sølv.*

- 4) I Salmonsens Leksikon-Tidsskrift, 1953—54, sp. 858, blev Glostrups våben beskrevet således: »I rødt skjold en guldglobus motiveret ved en, vistnok forkert, tydning af navnet som udviklet af Globstorp. Derom 3 sølv-liljer for kommunens øvrige byer: Egby, Hvissinge og Avedøre, hvortil knytter sig stort gartneri og havebrug.« Artiklen var skrevet af dr. phil. Martin Ellehaug, der boede i Glostrup i årene 1944—57.
- 5) Ejvind Tofte: I Slægternes Spor, Glostrups historie, bd. 1, s. 37.
- 6) Kristian Hald: Personnavne i Danmark, bd. 1 (1971), s. 77, og Aage Houken: Håndbog i danske Stednavne, 2. udgave (1976), s. 295.

